

měl Severočeský kraj, jak bylo ukázáno výše, nejméně smíšených závodů, ale polovinu suchých rafinérií. Na 1 smíšený závod, resp. rafinerii připadaly zde 4 surovarny, ve Východočeském kraji 1,5, ve Středočeském 1,8 surovarny a celostátně jen 1 surovarna. Proto také průměrná množství zpracované řepy a vyrobeného surového cukru v jednom závodě v r. 1960/61 byly v Severočeském kraji nejnižší (60.485 t řepy, Středočeský kraj 75.500 t, Východočeský kraj 71.000 t. ČSSR 88.000 t — 8.699 t surového cukru, Středočeský kraj 11.000 t, Východočeský kraj 9.000 t, ČSSR 10.400 t). Ale i v průměrné výrobě rafinády v 1 závodě byl Středočeský kraj s 13.372 tunami značně za celostátním průměrem (18.300 t) a za středními Čechami (21.600 t), ale před východními Čechami (10.900 t), kde byl tento průměr nejnižší, a před Severomoravským krajem (13.000 t).

Ve srovnání se Středočeským a Východočeským krajem bylo v r. 1960/61 zpracováno 14 % řepy (Středočeský kraj 59 %, Východočeský kraj 27 %), vyrobeno přes 20 % surového cukru (Středočeský kraj 57 %, Východočeský kraj 23 %) a kolem 9 % rafinády (střední Čechy 70 %, východní Čechy 21 %). Podíl na celostátním množství u zpracované řepy u Severočeského kraje činil 7 %, u vyrobeného surového cukru 13 % a u rafinády 3 %.

JOSEF BRINKE - DRAHOMÍRA CHROBOKOVÁ

NEKTERÉ OTÁZKY ŽIVOČIŠNÉ VÝROBY SEVEROČESKÉHO KRAJE

Severočeský kraj, plošně nejmenší z krajů (7 810 km²), patří počtem obyvatel (1 133 321) k nejhustěji zalidněným krajům. Na 1 km² zde připadá 145 obyvatel, což značně převyšuje celostátní průměr (105/km²) i průměr českých krajů (122/km²). Z vysoké lidnatosti kraje vyplývá i vysoká spotřeba potravin a značné nároky na zemědělskou výrobu.

Zemědělství nalézá v Severočeském kraji téměř na celém území příznivé půdní i klimatické podmínky. V hospodářství kraje však zemědělství hraje druhořadou úlohu. Z hospodářského hlediska můžeme území kraje rozdělit na dvě základní oblasti: průmyslovou a zemědělskou. Průmyslová oblast zabírá především Severočeskou uhelnou pánev a představuje naši nejrozsáhlejší průmyslovou aglomeraci s 350 000 až 400 000 obyvateli. Táhne se jako pásmo zhruba souběžně se severní horskou hranicí a tvoří ji okresy Chomutov, Most, Teplice a Ústí n. L. Zemědělství tu brání v rozvoji především hustá průmyslová zástavba, rozsáhlé oblasti povrchové těžby a devastovaných půd, hustá komunikační síť apod. Jižně od tohoto průmyslového pásma se táhne nestejně široký pás s převažující výrobou zemědělskou. Ve východní části kraje představované okresy Česká Lípa, Liberec a Jablonec n. N., má vedoucí postavení v zemědělství živočišná výroba, vyznačující se především velkou intenzitou chovu skotu. V ostatních okresech zemědělského pásma, Lounech, Litoměřicích a Děčíně je rozhodující rostlinná výroba, silně zaměřená — především v prvních dvou jmenovaných okresech — na pěstování technických plodin: cukrovky a chmelu. Živočišná výroba je zde mnohem méně intenzivní, což se projevuje především u skotu.

Ve výrobě mléka, vajec, hovězího, telecího a vepřového masa v naturálních ukazatelích je Severočeský kraj na posledním místě v republice. Ve výrobě mléka činí jeho podíl 5 %, ve výrobě vajec téměř 6 %, ve výrobě hovězího a telecího masa 5,5 % a ve vepřovém masu málo přes 5 %, kdežto podíl obyvatelstva činí 8,3 %. Podle těchto ukazatelů, zvláště pokud jde o vepřové maso se Severočeský

kraj přibližuje druhému nejméně zalidněnému kraji Západočeskému. Severočeský kraj má rovněž nejnižší stavy dobytka a drůbeže. Je zajímavé, že též procento dojníc z celého stáda hovězího dobytka a u slepic z drůbeže patří k nejnižším v republice (29,3 % u dojníc, což je hluboko pod celostátním průměrem, který činí 33,1 %; a 86,8 % u slepic).

Podíly jednotlivých krajů na rozloze, obyvatelstvu a základní živočišné výrobě (v %) v r. 1960

K r a j	Rozloha	Obyvatel- stvo	Mléko	Veje	Hovězí a telecí maso	Vepřové maso
Středočeský	8,98	16,58	11,24	13,22	12,26	11,59
Jihočeský	8,88	4,79	9,21	8,90	10,30	7,69
Západočeský	8,49	6,20	6,87	7,20	7,47	5,57
Severočeský	6,11	8,33	5,05	5,92	5,49	5,23
Východočeský	8,79	8,95	13,12	11,98	12,80	10,47
Jihomoravský	11,76	13,80	14,03	16,14	14,86	17,17
Severomoravský	8,65	12,20	10,11	10,61	9,40	8,37
Západoslovenský	11,63	12,63	12,70	13,74	11,87	19,29
Středoslovenský	14,06	8,89	9,41	6,19	7,93	7,27
Východoslovenský	12,66	7,63	8,26	6,10	7,62	7,35
ČSSR	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Průmyslový charakter kraje se však projevuje zejména v číslech relativních na obyvatelstvo. Výroba mléka, která činí asi 165 000 litrů na 1000 obyvatel, je zde poloviční než např. v kraji Východočeském nebo Západočeském a dosahuje sotva třetiny nejproduktivnějšího kraje Jihočeského. Podobná situace je i ve výrobě vajec, i když rozdíly již nejsou tak velké. Severočeský kraj s výrobou kolem 118 000 vajec na 1000 obyvatel je sice pod celostátním průměrem (166 200 na 1000 obyvatel), ale předstihuje, i když nepatrně, kraj Středoslovenský (115 500 ks na 1000 obyvatel) a je na přibližně stejné úrovni s kraji Středočeským a Severomoravským. Poměrně lepší postavení má však Severočeský kraj ve výrobě hovězího a zvláště pak vepřového masa. 4,8 t hovězího a telecího masa, které zde připadají na 100 ha zemědělské půdy je sice nejméně ze všech českých krajů, ale více než připadá na kterýkoliv kraj slovenský a velmi se přibližuje celostátnímu průměru, jenž činí 5,1 t na 100 ha zemědělské půdy. U vepřového masa, jehož Severočeský kraj produkuje 9,6 t na 100 ha orné půdy, předstihuje Severočeský kraj nejen kraj Východoslovenský, ale i sousední kraj Západočeský.

Je tedy zřejmé, že Severočeský kraj nemůže být v zásobování těmito hlavními živočišnými produkty soběstačný. Vezmeme-li za základ plánovanou spotřebu pro rok 1960 na 1 obyvatele, zjistíme, že Severočeský kraj je soběstačný jen pokud jde o hovězí a telecí maso. Pokud jde o spotřebu vajec, tu může uspokojit z vlastních zdrojů jen ze 72,2 %, u vepřového masa jen za 61,7 % a v mléce dokonce ani ne z poloviny. Tento podíl vlastní výroby na spotřebě je nejmenší ze všech ostatních krajů v republice.

Při sledování soběstačnosti v zásobování základními živočišnými produkty u jednotlivých okresů Severočeského kraje nám vyplynou značné vnitřní rozdíly, především mezi okresy nejprůmyslovějšími, k nimž počítáme Chomutov, Most, Teplice

a Ústí n. L., a mezi okresy ostatními (Česká Lípa, Děčín, Jablonec n. N., Liberec, Litoměřice a Louny).

Procento spotřeby, uspokojené z vlastních zdrojů u nejvíce průmyslových a ostatních okresů:

	mléko	vejce	hov. a tel. maso	vepřové maso
Nejvíce průmyslové okresy:	28,7	41,0	55,9	35,8
Ostatní okresy:	75,5	97,3	142,0	82,0

U ostatních okresů je příznivá situace jen u vajec, v jejichž zásobování jsou okresy téměř soběstačné a u hovězího a telecího masa, kde vykazují téměř poloviční přebytek.

Z nejvíce průmyslových okresů je nejvíce deficitní Most, který může uspokojit z vlastních zdrojů spotřebu vajec jen ze 29,4 %, mléka 16,8 %, hovězího a telecího masa ze 35,9 % a vepřového masa z 26,3 %. Naproti tomu nejlepších výsledků dosahuje z nejvíce průmyslových okresů Chomutov, který spotřebu uspokojuje z vlastních zdrojů u vajec a mléka ze 62,8 %, vepřového masa ze 77,8 % a u hovězího a telecího masa dokonce vykazuje přebytek (116,0 %).

Ke zlepšení situace v živočišné výrobě u nejvíce průmyslových okresů bude třeba lépe využít pastvin a luk v Krušných horách pro chov skotu a zvyšovat chov prasat a mléčného skotu v průměrném zemědělství (budováním výkrmen prasat a výdojných hospodářství).

KAREL STRÁNSKÝ

STŘEDISKA NÁKLADNÍ ŽELEZNIČNÍ DOPRAVY V SEVEROČESKÉM KRAJI

Termínem „středisko nákladní železniční dopravy“ se rozumí obrat zboží ve stanici nebo stanicích jedné sídelní jednotky. Za hlavní střediska nákladní železniční dopravy považuji ta, která měla roční obrat zboží alespoň 300 000 tun (v roce 1959). Tato střediska reprezentují podíl téměř 73 % z obratu všech stanic v Československu.*) Údaje o obratu zboží ve stanicích jsem zjistil na správách drah ve výkazech o výkonu stanic (označení Kn 636). Pro zhodnocení rozsahu svazků mezi středisky a oblastmi mi sloužily materiály o hlavních přepravních tazích na železnicích. Tyto údaje jsem získal na ministerstvu dopravy a spojů (hlavní tahy) a další důležité přepravní tahy jsem si doplnil na správách drah. Nikde v literatuře jsem nezjistil, že by se již předtím někdo u nás středisky nákladní železniční dopravy zabýval.

V československé nákladní dopravě má železniční přeprava rozhodující význam. Váhově se sice přepraví na železnicích méně zboží než dopravou automobilovou, ale ve výkonu v tunokilometrech je výkon železnic daleko vyšší. K tomu celková data z roku 1959 (i ostatní data jsou z tohoto roku):

1. výkon v tunách —

doprava železniční	31,5 %
doprava automobilová	68,0 %
doprava lodní vnitrozemská	0,5 %

*) Referát byl vypracován z materiálů, které jsem sbíral pro svoji diplomní práci, která se týkala veřejné nákladní železniční dopravy na celém území Československa.